

D. Oppimisen digitalisaatio

Sisällysluettelo

Tiivistelmä	1
Johdanto	2
Oppimisen digitalisaatio -kysymykset	2
Digitalisaatio opiskeluympäristössä	2
Digitaalinen opetus oppilaitoksissa ja lukiolaisten digitaaliset oppimistavat	3
Digitaaliset taidot ja käyttötottumukset	4
Digitaaliset taidot	4
Digitaaliset käyttötottumukset	5
Digitaalisten laitteiden ja ympäristöjen hallinta	6
Video-oppiminen	9
Kysymykset: Oppimisen digitalisaatio	9

Tiivistelmä

Lukiolaiset käyttävät useita digitaalisia ympäristöjä, palveluita ja materiaaleja osana opiskelua. Näistä yleisimmät ovat Wilma, sähköisiin ylioppilaskirjoituksiin liittyvät ohjelmat, kuten Abitti, sekä erilaiset wiki- ja blogipalvelut sekä videopalvelut. Lukiolaisten mielestä oppilaitoksessa hyödynnetään digitaalisia laitteita ja tuetaan nykyaikaisten taitojen oppimista.

Lukiolaiset ovat myös omaksuneet digitaaliset oppimistaidot hyvin. Suurin osa uskoo, että heillä on edes jonkinlaiset valmiudet käyttää sähköisiin ylioppilaskirjoituksiin liittyviä ohjelmia. Samoin koneella kirjoitetaan mieluummin kuin käsin. Toisaalta lukiolaiset ainakin toistaiseksi lukevat mieluummin vielä perinteisesti kirjasta tai lehdestä näytön sijaan. Vajaa puolet kokee myös oppivansa paremmin kuuntelemalla ja katselemalla oppimateriaaleja kuin lukemalla.

Suurin osa lukiolaisista arvelee käyttävänsä sujuvasti yleisimpiä toimisto-ohjelmia. Toisaalta vain harva lukiolainen kokee itsensä taitavaksi spesifeissä digitaalisissa taidoissa, esimerkiksi koodaamisessa tai internetsivujen tekemisessä tai päivittämisessä. Lukiolaiset seuraavat aktiivisesti erilaisia digitaalisia palveluita, mutta niitä pidetään enemmän työkaluina, joiden avulla yksilö pitää yhteyttä ystäviin tai etsii tietoa.

Yli puolet lukiolaisista kokee myös pystyvänsä hallitsemaan ja rajoittamaan sosiaalisen median käyttöönsä. Noin joka neljäs on huolissaan internetin tietosuojasta eikä pidä muita internetin tai sosiaalisen median käyttäjiä luotettavina.

Johdanto

Oppimisen digitalisaatio -osiossa lukiolaisilta kysyttiin muun muassa, miten heidän oppilaitoksensa ovat toteuttaneet ja tukeneet digitaalisten taitojen opettelua ja minkälaisia oppijoita lukiolaiset kokevat olevansa. Osiossa kysyttiin myös lukiolaisten digitaalisia taitoja sekä digitaalisten laitteiden ja ympäristöjen käyttöä ja hallintaa. Ensin esitellään kaikki osion kysymykset ja niiden suorat jakaumat. Tämän jälkeen tarkastellaan muutamaa kysymystä, joiden perusteella pyrimme selvittämään, kuinka digitaaliset ympäristöt ja oppiminen eroavat eri taustamuuttujien mukaan.

Oppimisen digitalisaatio -kysymykset

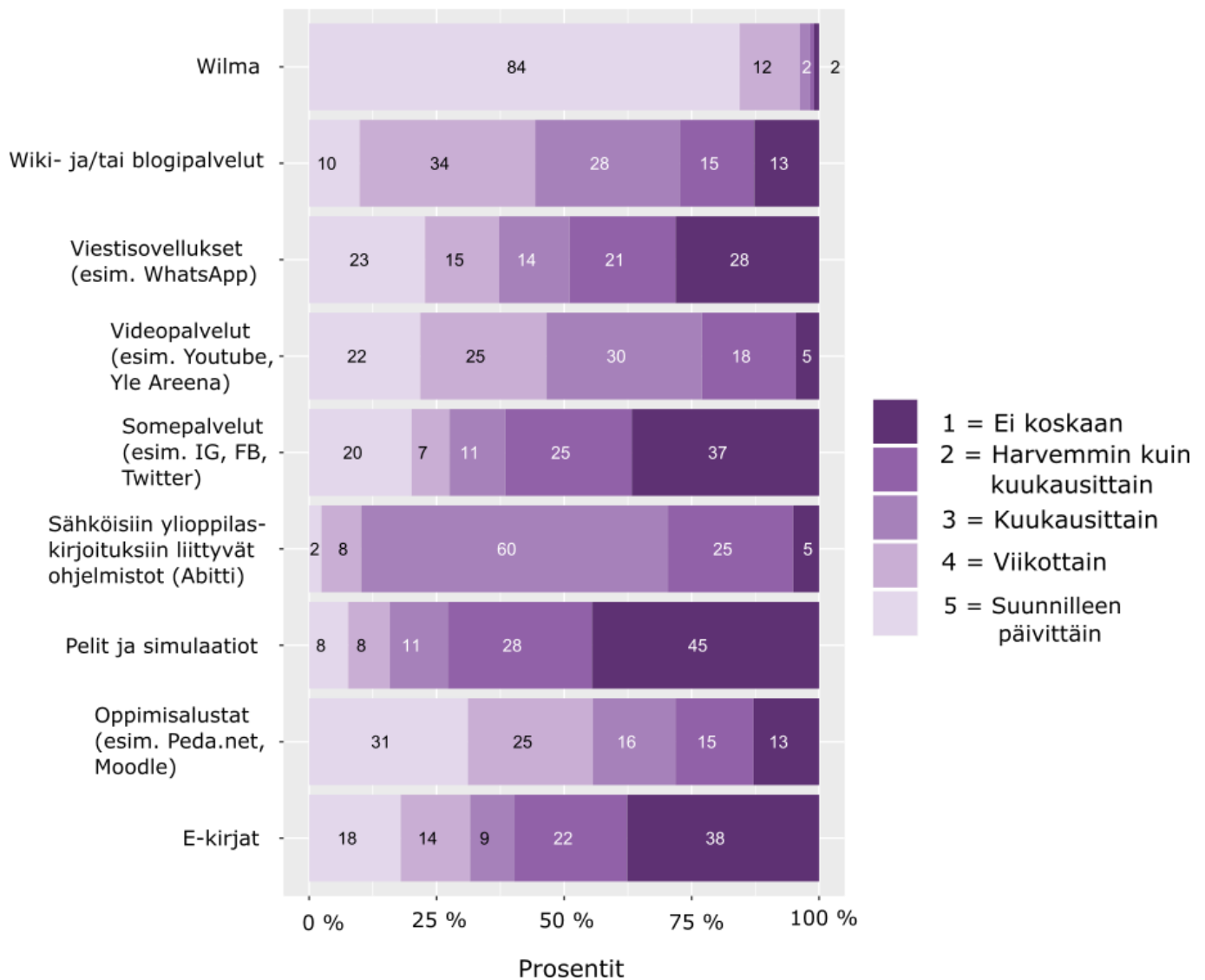
Oppimisen digitalisaatio -osioon kuuluu yhteensä neljä kysymystä, ja tässä aluvuussa on tarkoitus tarkastella niiden suorita jakaumia. Kysymyksiin viitataan tekstissä kirjaimella d sekä kysymysten numeroilla, joita vastaavat kysymykset ovat nähtävissä luvun lopussa sekä erillisellä kyselylomakkeella. Esimerkiksi kysymys d25 kuuluu: ”Kuinka usein käytät opiskeluun seuraavia digitaalisia ympäristöjä, palveluja tai materiaaleja?” Oppimisen digitalisaatio on jaettu usean osaan: Digitalisaatio opiskeluympäristössä (d25, d26), Digitaaliset taidot ja käyttötottumukset (d27) sekä Digitaalisten laitteiden ja ympäristöjen hallinta (d27, d28)

Digitalisaatio opiskeluympäristössä

Itse opiskelussa lukiolaiset käyttävät useita digitaalisia ympäristöjä, palveluja tai materiaaleja (d25) (kuvio 1). Esimerkiksi 84 prosenttia vastaajista kertoi käyttävänsä Wilmaa päivittäin opiskeluunsa. Noin puolet ilmoitti taas käyttävänsä opiskeluunsa ainakin viikoittain muita oppimislustoja, kuten Peda.netiä, Moodlea (56 %), videopalveluita (esim. Youtubea ja Yle Areenaa) (47 %) tai wiki- tai blogipalveluita (44 %). Wilman lisäksi videopalvelut vaikuttavat olevan yleisin oppimisympäristö lukiolaisille, sillä vain 5 prosenttia ilmoitti, ettei ole koskaan käyttänyt videopalveluita oppimiseen. Myös sähköisiin ylioppilaskirjoituksiin liittyviä ohjelmistoja, kuten Abittia, käytetään ahkerasti, joskin sitä käytetään pikemminkin kuukausittain kuin päivittäin. Vastaajista 60 prosenttia ilmoitti käyttävänsä ohjelmistoa kuukausittain ja vain 5 prosenttia ilmoitti, ettei ole koskaan käyttänyt tämäläisiä ohjelmistoja. Vähiten opiskeluun käytetään pelejä tai simulaatioita, e-kirjoja ja some- tai viestisovelluspalveluja.

Kuinka usein käytät opiskeluun seuraavia digitaalisia ympäristöjä, palveluja tai materiaaleja?

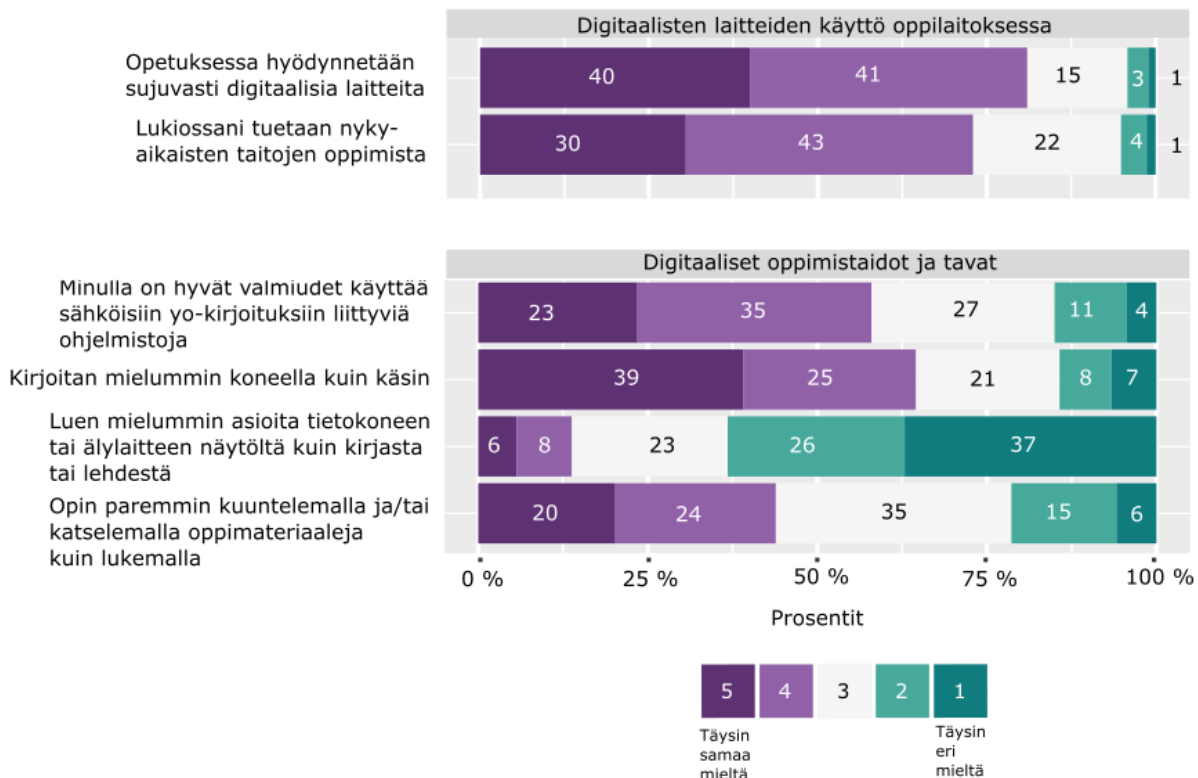
Kuvio 1. Kuinka usein käytät opiskeluun seuraavia digitaalisia ympäristöjä, palveluja tai materiaaleja? Ylhäältä alaspäin: Wilma N = 3 025, Wiki- ja/tai blogipalvelut N = 3 020, Viestisovellukset (esim. Whatsapp) N = 3 032, Videopalvelut (esim. Youtube, Yle Arena) N = 3 024, Somepalvelut (esim. IG, FB, Twitter) N = 3 028, Sähköisiin ylioppilaskirjoituksiin liittyvät ohjelmistot (Abitti) N = 3 037, Pelit ja simulaatiot N = 3 030, Oppimisalustat (esim. Peda.net, Moodle) N = 3 021, E-kirjat N = 3 029.

Digitaalinen opetus oppilaitoksissa ja lukiolaisten digitaaliset oppimistavat

Pääsääntöisesti lukiot näyttävät tekevän hyvää työtä oppimisen digitalisoimiseksi (kysymys d26) (kuvio 2). Vastaajista 81 prosenttia oli sitä mieltä, että opetuksessa hyödynnetään sujuvasti digitaalisia laitteita. Samoin 73 prosenttia koki, että lukiossa tuetaan nykyaikaisten tieto- ja viestintätekniisten taitojen oppimista. Noin 5 prosenttia lukiolaisista on näiden väittämien kanssa eri mieltä, ja noin 15–20 prosenttia ei ole samaa eikä eri mieltä. Myös yli puolet (58 %) pääosin 1. ja 2. vuosikurssin opiskelijoista kokee, että heillä on hyvät valmiudet käyttää sähköisiin ylioppilaskirjoituksiin liittyviä ohjelmistoja, ja noin kolmannes (27 %) ei ole samaa eikä eri mieltä väittämien kanssa.

Suurin osa (64 %) ilmoitti myös kirjoittavansa mieluummin koneella kuin käsin, kun taas 15 prosenttia oli väittämän kanssa eri mieltä. Se kokeeko lukiolainen oppivansa paremmin kuuntelemalla tai katsomalla lukemisen sijaan, jakoi hieman enemmän mielipiteitä: 44 prosenttia oli väitteen kanssa samaa mieltä, 35 prosenttia ei ollut samaa eikä eri mieltä (arvo 3) ja noin joka viides oli eri mieltä. Suurin osa lukiolaisista ainakin toistaiseksi myös lukee mieluummin kirjasta tai lehdestä (63 %) kuin sähköisessä muodossa (14 %), ja loput 23 prosenttia ilmoitti mielipiteensä olevan jotain tältä väliltä.

Arvioi seuraavia opiskeluun ja opetuksen liittyviä väitteitä:

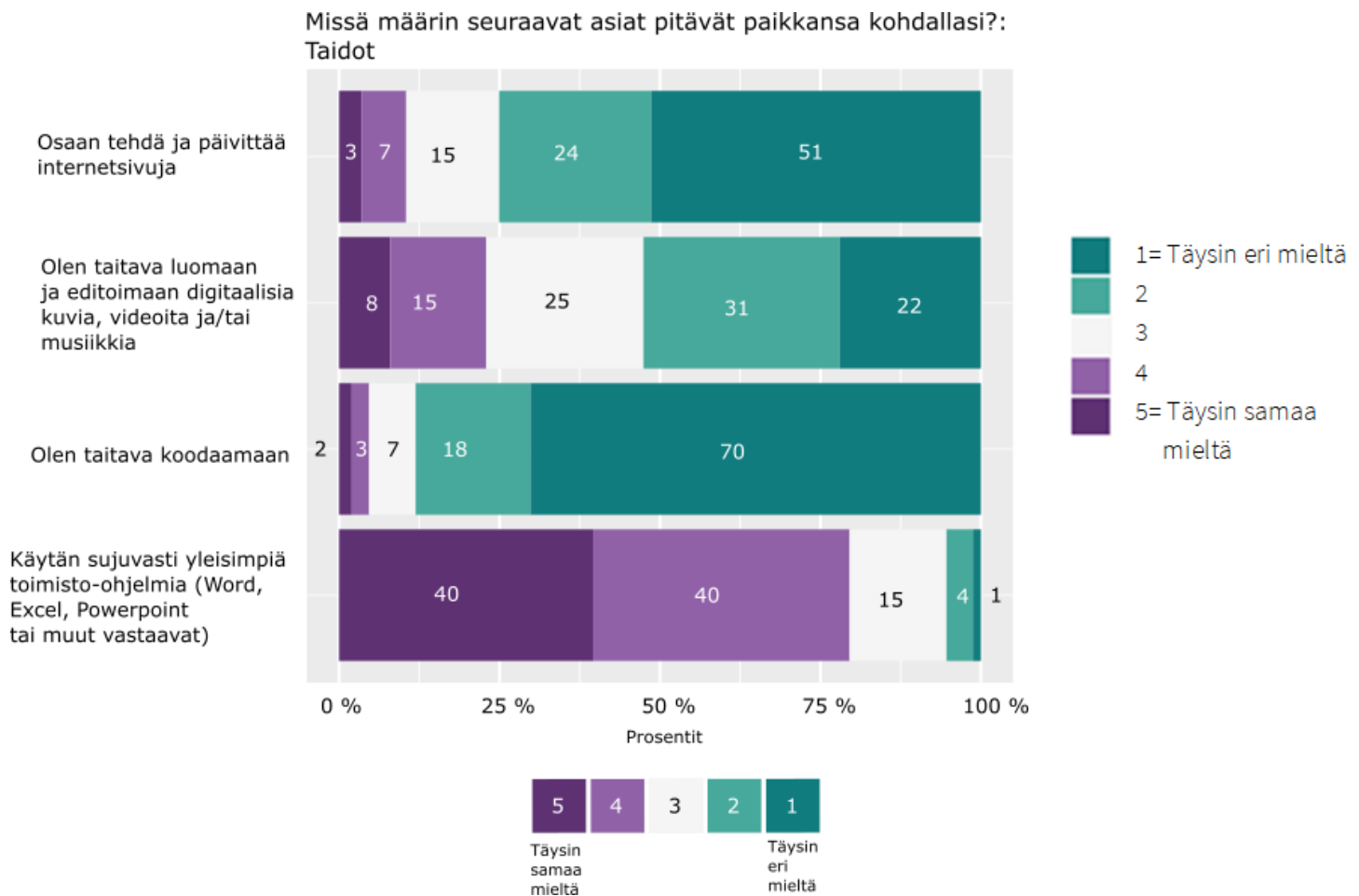
Kuvio 2. Arvioi seuraavia opiskeluun ja opetuksen liittyviä väitteitä. Ylhäältä alaspäin: Opetuksessa hyödynnetään sujuvasti digitaalisia laitteita (esim. tietokoneet ja älypuhelimet) N = 3 027, Lukiossani tuetaan nykyaikaisten tieto- ja viestintäteknisten taitojen oppimista N = 3 028, Minulla on hyvät valmiudet käyttää sähköisiin yo-kirjoituksiin liittyviä ohjelmistoja N = 3 024, Kirjoitan mieluummin koneella kuin käsin N = 3 012, Luen mieluummin asioita tietokoneen tai älylaitteen näytöltä kuin kirjasta tai lehdestä N = 3 020, Opin paremmin kuuntelemalla ja/tai katselemalla oppimateriaaleja kuin lukemalla (vertaa videoita kirjoihin) N = 3 024.

Digitaaliset taidot ja käyttötottumukset

Digitaaliset taidot

Kun lukiolaisilta kysyttiin digitaalisista taidoista, 80 prosenttia arvioi osaavansa käyttää sujuvasti yleisimpiä toimisto-ohjelmia ja 5 prosenttia on eri mieltä (kysymys d27) (kuvio 3). Kuitenkin spesifimmissä taidoissa lukiolaiset eivät kokeneet itseään erityisen taitaviksi. Esimerkiksi kuvien, videoiden tai musiikin tekemisessä ja editoimisessa noin joka viides (23 %) arvioi itsensä taitavaksi ja 10 prosenttia katsoi osaavansa tehdä ja päivittää verkkosivuja. Samoin koodaamisessa vain 5 prosenttia kategorisoi itsensä taitavaksi. Tuloksiin voi vaikuttaa se, että kysymykset oli asetettu ”Olen taitava...” eikä ”Minä osaan...” -muotoon. Jakaumasta ei voida kertoa, vertaako nuori itseään

ikätovereihin vai ammattilaisiin. Toisaalta tämä voi viestiä siitä, etteivät nuoret välttämättä ohjaudu digitaalisten taitojen kehittämiseen itsenäisesti, vaan lukiolaiset keskittyvät niihin digitaalisiin taitoihin ja palveluihin, jotka ovat koulutuksessa välttämättömiä.

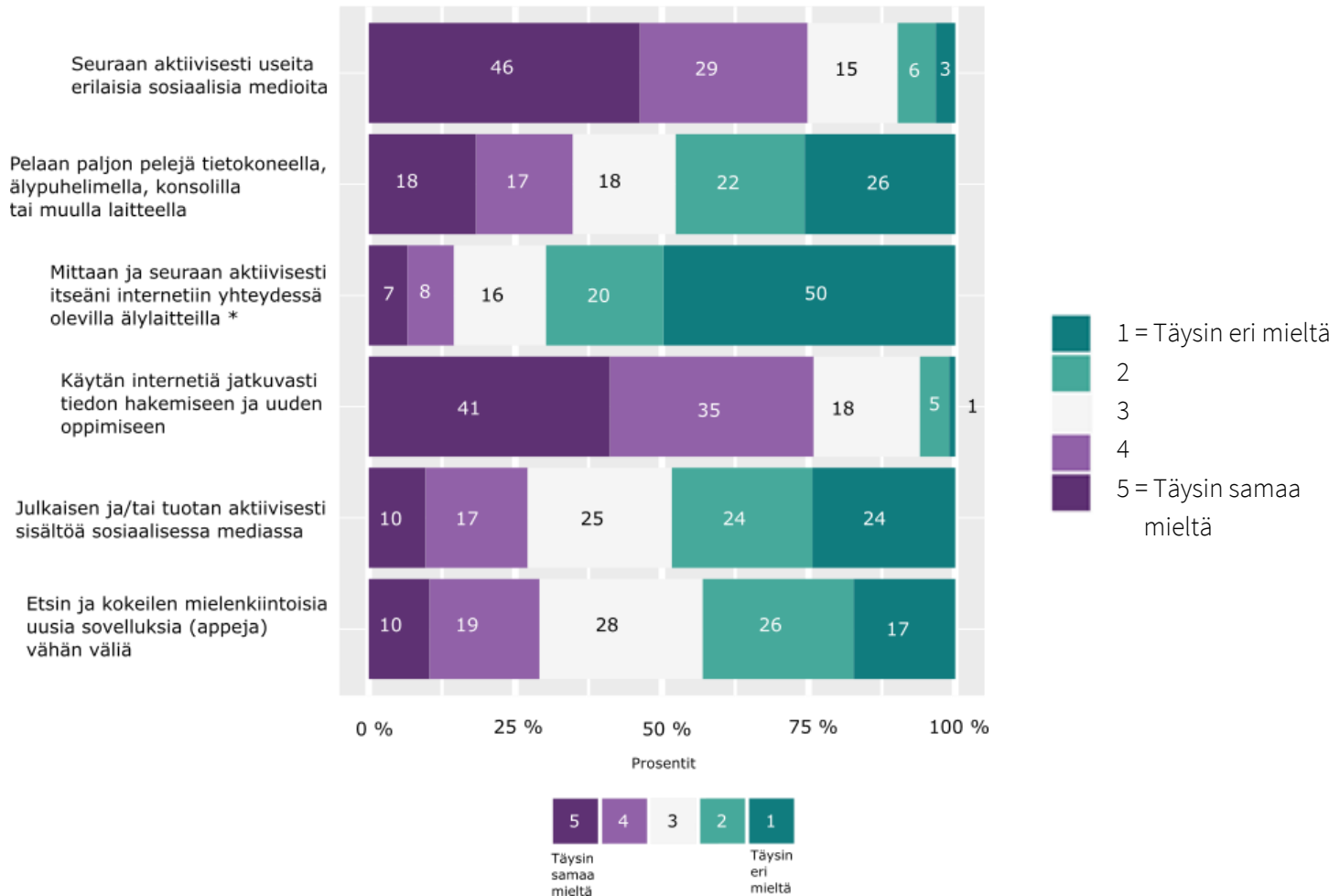
Kuvio 3. Missä määrin seuraavat asiat pitävät paikkansa kohdallasi: Taidot Ylhäältä alaspäin: Osaan tehdä ja päivittää internetsivuja N = 3 016, Olen taitava luomaan ja editoimaan digitaalisia kuvia, videoita ja/tai musiikkia N = 3 025, Olen taitava koodaamaan N = 3 026, Käytän sujuvasti yleisimpiä toimisto-ohjelmia (Word, Excel, Powerpoint tai muut vastaavat) N = 3 032.

Digitaaliset käyttötottumukset

Barometrissä kysyttiin myös lukiolaisten digitaalisten laitteiden ja palveluiden käyttötottumuksista (kysymys d27) (kuvio 4). Suurin osa lukiolaisista (76 %) ilmoitti käyttävänsä verkkoa jatkuvasti tiedon hakemiseen ja uuden oppimiseen. Vaikka kolme neljästä lukiolaisesta (75 %) kertoi seuraavansa aktiivisesti sosiaalista mediaa, suurin osa heistä ei kuitenkaan vaikuta julkaisevan tai tuottavan sisältöä sosiaaliseen mediaan erityisen paljon. Melkein puolet (48 %) oli väitteen kanssa eri mieltä ja noin joka neljäs (27 %) samaa mieltä. Neutraalien vastauksien osuus oli 25 prosenttia. Samoin uusien sovellusten etsimisen ja kokeilemisen sekä pelaamisen vastaukset jakautuvat samankaltaisesti edellisen väittämän vastausten kanssa. Lukiolaiset eivät myöskään vaikuta kovin innokkailta

monitoroimaan omaa tekemistään erilaisilla älylaitteilla: vain 15 prosenttia ilmoitti olevansa aktiivisia, kun taas eri mieltä väitteen kanssa oli 70 prosenttia vastanneista.

Missä määrin seuraavat asiat pitävät paikkansa kohdallasi?:
Käyttö

Kuvio 4. Missä määrin seuraavat asiat pitävät paikkansa kohdallasi: Käyttö.

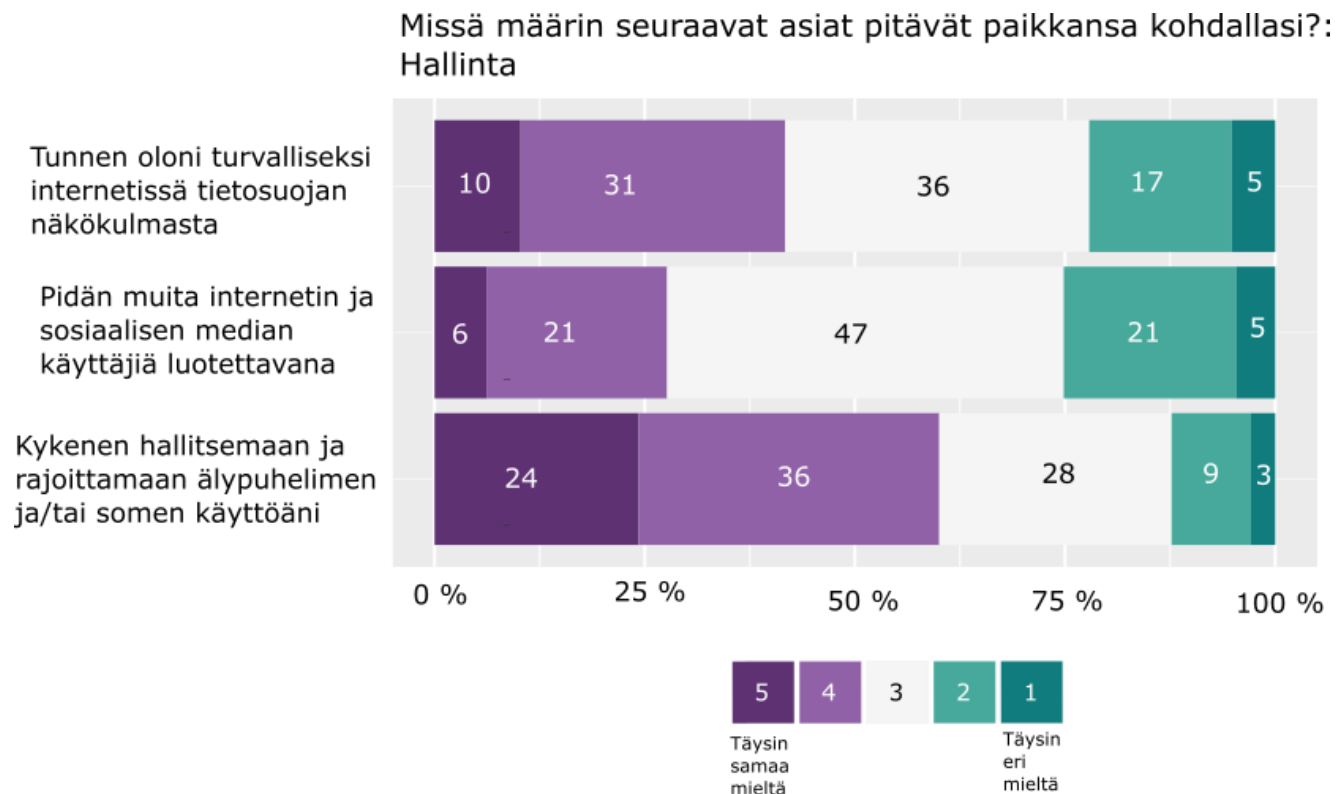
Ylhäältä alaspäin Seuraan aktiivisesti useita erilaisia sosiaalisia medioita N = 3 027, Pelaan paljon pelejä tietokoneella, älypuhelimella, konsolilla tai muulla laitteella N = 3 030, Mittaan ja seuraan aktiivisesti itseäni internetiin yhteydessä olevilla laitteilla, * esimerkiksi älykellolla tai aktiivisuusrannekkeella N = 3 016, Käytän internetiä jatkuvasti tiedon hakemiseen ja uuden oppimiseen N = 3 023, Julkaisen ja/tai tuotan aktiivisesti sisältöä sosiaalisessa mediassa N = 3 017, Etsin ja kokeilen mielenkiintoisia uusia sovelluksia (appeja) vähän väliä N = 3 027.

Digitaalisten laitteiden ja ympäristöjen hallinta

Kuten edellä havaittiin, yleisesti lukiolaiset käyttävät suhteellisen aktiivisesti digitaalisia välineitä ja palveluita osana oppimistaan ja jokapäiväistä elämäänsä. Suurin osa lukiolaisista on myös melko myönteisiä digitaalisuutta kohtaan eikä koe sen esimerkiksi olevan haitaksi elämässään. Lukiolaisilta kysyttiin muun muassa ajatuksia

internetin turvallisuudesta sekä omaa kykyä hallita sosiaalisen median käyttöä (kysymykset d27 ja d28) (kuviot 5 ja 6).

Lukiolaisista 60 prosenttia katsoo kykenevänsä hallitsemaan ja rajoittamaan älypuhelimien ja sosiaalisen median käyttöönsä. Vain noin joka kymmenes (12 %) kokee sen haasteelliseksi (kuvio 5).

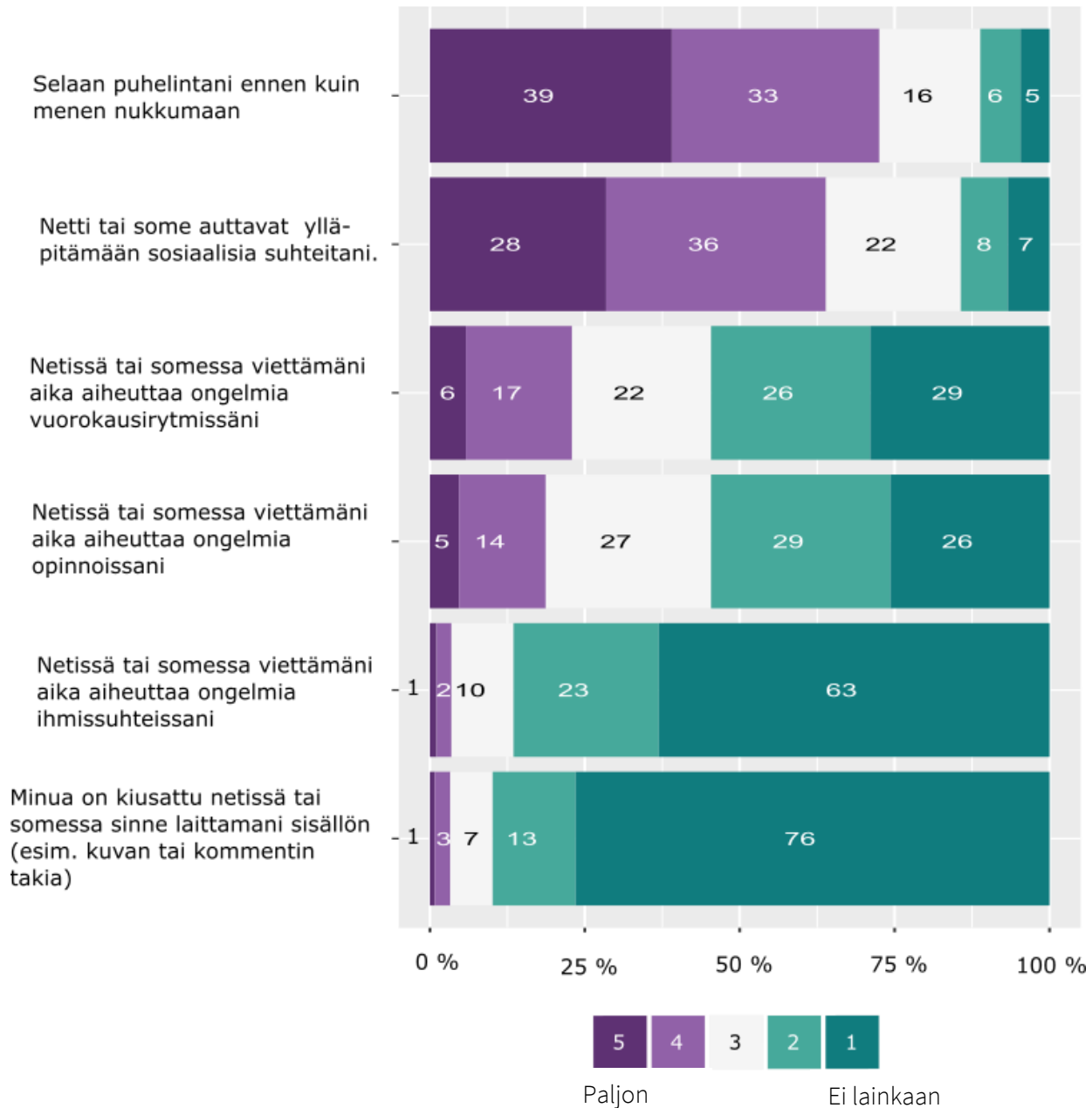

Kuvio 5. Missä määrin seuraavat asiat pitävät paikkansa kohdallasi: Hallinta. Ylhäältä alaspäin: Tunnen oloni turvalliseksi internetissä tietosuojan näkökulmasta N = 3 028, Pidän muita internetin ja sosiaalisen median käyttäjiä luotettavana N = 3 027, Kykenen hallitsemaan ja rajoittamaan älypuhelimien ja/tai somen käyttöäni N = 3 028.

Noin joka viides vastaaja arvelee internetistä ja sosiaalisesta mediasta olevan haittaa vuorokausirytmille (23 %) ja opinnoille (19 %) (kuvio 6). Tästä huolimatta suurin osa (72 %) ilmoitti selailevansa puhelinta ennen nukkumaanmenoa. Suurin osa (64 %) lukiolaisista kokee netin tai somen auttavan sosiaalisten suhteiden ylläpidossa. Yli puolet lukiolaisista ilmoitti, ettei koe lainkaan netissä viettämänsä ajan aiheuttavan ongelmia ihmissuhteissaan (63 %) ja että heitä ei ole kiusattu sosiaalisessa mediassa (76 %). Vaikka suurin osa lukiolaisista ei ole kokenut kiusaamista tai verkon aiheuttamia ihmissuhdeongelmia. Kuitenkin 36 prosenttia ja 24 prosenttia kertoi kokeneensa kiusaamista ja ihmissuhdeongelmia internetin takia edes jonkin verran. Näistä 3–4 prosenttia koki netin luovan paljon ongelmia (arvot 5 ja 4) ja loput 23–33 prosenttia olivat kokeneet jonkin verran ongelmia (arvot 3 ja 4).

Kuvaavatko seuraavat väitteet internetin ja/tai sosiaalisen median käyttöäsi?

Kuvio 6. Kuvaavatko seuraavat väitteet internetin ja/tai sosiaalisen median käyttöäsi? Ylhäältä alaspäin: Selaan puhelintani ennen kuin menen nukkumaan N = 3 027, Netti tai some auttavat ylläpitämään sosiaalisia suhteitani N = 3 025, Netissä tai somessa viettämäni aika aiheuttaa ongelmia vuorokausirytmissäni N = 3 028, Netissä tai somessa viettämäni aika aiheuttaa ongelmia opinnoissani N = 3 025, Netissä tai somessa viettämäni aika aiheuttaa ongelmia ihmissuhteissani N = 3 030, Minua on kiusattu netissä tai somessa sinne laittamani sisällön (esim. kuvan tai kommentin takia) N = 3 030.

Video-oppiminen

Hieman alle puolet (44 %) lukiolaisista ilmoitti oppivansa paremmin kuuntelemalla tai katselemalla oppimateriaaleja kuin lukemalla (kysymys d26)(kuvio 2). Suurin osa myös kertoi käyttävänsä videopalveluita edes joskus osana opintojaan (kuvio 1).

Niistä, jotka ilmoittivat oppivansa paremmin kuuntelemalla tai katselemalla oppimateriaaleja kuin lukemalla (5 = Täysin samaa mieltä), yli puolet (54 %) käytti videopalveluita vähintään viikoittain opiskeluunsa (taulukko 1). Vastaavasti väitteen kanssa täysin eri mieltä olevista vastaava osuus oli 37 prosenttia. Mitä enemmän lukiolaiset kokivat oppivansa paremmin kuuntelemalla, sitä suurempi osa heistä käytti videopalveluita vähintään kerran viikossa. Vastaavasti mitä vähemmän lukiolainen koki oppivansa kuuntelemalla, sitä harvemmin hän käytti videopalveluita. Se kuinka hyvin lukiolainen kokee oppivansa kuuntelemalla tai katselemalla oppimateriaaleja lukemisen sijaan, on yhteydessä videopalveluiden, esimerkiksi Youtuben ja YLE Areenan käyttöön opiskelussa ($\chi^2(16) = 68,65, p < 0,001$).

Taulukko 1. (%)

Videopalveluiden käyttö (esim. Youtube, YLE Areena)	1 Täysin eri mieltä	2	3	4	5 Täysin samaa mieltä
Ei koskaan	10	5	5	3	4
Harvemmin kuin kuukausittain	25	21	19	17	16
Kuukausittain	28	36	33	29	26
Viikoittain	20	22	24	29	25
Suunnilleen päivittäin	17	17	20	22	29
Yhteensä	100 (N = 178)	100 (N = 466)	100 (N = 1 042)	100 (N = 708)	100 (N = 608)

Taulukko 1. Opin paremmin kuuntelemalla tai katselemalla oppimateriaaleja kuin lukemalla (%). Vastaukset rinnastettuina videopalvelujen käyttöön. Sarakkeiden yleisimmät vastaukset lihavoituina.

Kysymykset: Oppimisen digitalisaatio

Kysymys d25: Kuinka usein käytät opiskeluun seuraavia digitaalisia ympäristöjä, palveluja tai materiaaleja?

Kysymys d26: Arvioi seuraavia opiskeluun ja opetukseen liittyviä väitteitä:

Kysymys d27: Missä määrin seuraavat asiat pitävät paikkansa kohdallasi?

Kysymys d28: Kuvaavatko seuraavat väitteet internetin ja/tai sosiaalisen median käyttöäsi?

OPIKELUN JA KOULUTUKSEN TUTKIMUSSÄÄTIÖ

Lapinrinne 2, 00180 Helsinki

Y-tunnus: 0829910-7

posti@otus.fi

www.otus.fi

